

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponkint.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknél, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.
Előfizetési árak: Egy háromhasábos petsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

A szent béke-ünnep.

„Az irgalom és igazság találkoznak;
az igazság és béke megcsókolják egymást.”
84. Zsolt.

F. Hosszú évezredeknek pályafutása alatt, pihenés nélkül járt-kelt a világon az isteni irgalom és igazság. Keresték az embert, a ki az irgalomtól eltávozott, az igazságtól eltért.

Eltávozván az isteni irgalomtól bolyongni kezdett a nyomorúsággal teljes földön, és bolyongott szív nélkül. Hogyan is lehetne szive annak az embernek, a ki nem az Isten irgalmasságából szívja magába az irgalom étherét, a felebaráti szeretetet?

Bolyongott érzés nélkül, s a mit alkotott, az szép volt, fényes, nagyszerű, de hideg, mint a márvány.

Az Euphrat és Tigris partvidékén, mélyen fekvő földrétegekből kiásták az ó-világ egyik leghatalmasabb és legműveltebb városának, Babilonnak romjait. E romok között ráakadtak egy kifejlett jogállamnak és kulturának csodálatos nyomaira. A kutatók egyike, Delitzsch Frigyes, berlini orientalista tanár, kutatásainak eredményéről 1902. február 1-én előadást tartott a berlini királyi palotában.

Ebben a nagy feltűnést keltett előadásban, melynek szubjectív felfogástól

befolyásolt állításai tévesek ugyan, de az átkutatott emlékműveket ismertető fejtegetései annál becsesebbek, az előadó tanár hírneves szaktekintélyek és az egész német császári udvar jelenlétében kimutatta, hogy Babiloniában már 2250-ben Krisztus előtt, a kereskedelem és ipar, az állattenyésztés és földművelés hatalmasan virágzott, a tudományok pedig, első sorban a csillagászatban a fejlődésnek olyan magas fokát érték el, a mely még modern csillagászaikat is bámuló csodálkozással tölti el.

Páris semmi esetre, legfeljebb Róma versenyezhet Babiloniával azon befolyás tekintetében, melyet ez kétezer éven át gyakorolt a világra.

Ám az ó-világ kulturájának ezen óriási központjában épp úgy, mint később a világhírnévre emelkedett Rómában hiába keressük a szeretet műveit. Az alkotó és rendező ész nagy tényei mellett, nem találjuk meg a társadalom sebeit orvosló irgalmat. Rendes jogviszonyok között, hatalmas és bölcs uralkodóknak az államélet minden ágára kiterjedő intézkedései mellett, ott tátong az akkori társadalom szomorú térségein az óriási sir, mely az emberi szabadságok és jogok életét rejteti sötét üregeiben. Kulturpaloták csarnokaiból, büszke királyok, dúsgazdag

urak gyönyörűségeinek fényes és gazdag hajlékaiból, a rabszolgaság és elnyomatás sóhajos szava kiált fel cseppnyi irgalomért.

De ki tudja, hol tévelyeg, hol bolyong az emberi szivek irgalma? Úgy elvándorolt, hogy a nyoma sem látszik már az élet ösvényein. Vele együtt elköltözködött az igazság is. Az igazság, az észnek az a ragyogó fénye, mely az élet célját, rendeltetését és értékét tüzi a nappali világosság derült és tiszta szemhatárára; az a szellemfény, melynél feltekinthetünk létünk kútfejéig és megláthatjuk küzdelmes életpályánk végét, túlvilági sorsunk tájképeit: az a fény is bujdosott a világon, felkutathatatlan rejtékhelyeken.

De még az igazság méhének másik ikergyermek is, az osztó-igazság a tűnő árnyak honába tévedt. Törvények és törvényes szokások állapították meg az erényeket és a bűnöket. De úgy, hogy a mi a gazdagnál erény volt, azt bűnnek tartották a szegénynél. A gazdagnál kiválóság volt a kevélység, a dac, melylyel méltóságát, nevének fényét őrizte, erény volt az ellenszegülést nem tűrő önkény; a szegényt, a szolgát, ha önfentartási ösztönből ellene szegült az embertelenségnek, könyörtelenül agyonverhette az ura.

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

„Miatyánk.”

— Karácsonyi történet. —

Írta: **Reviczky Irma.**

I.

Karácsony előtt még a legkisebb postahivatalban is sok a munka.

Az öreg Burkhardt alig győzte,

Most is a lámpa világánál ott görnyedt a pulpítusa mellett és rendezte a lapokat, hogy kora reggel kihordhassa.

Olykor volt egy megjegyzése is, melyet ősz szakállába morgott.

Egy ujságot, melyre rá volt írva:

»Jónás Pál úrnak
tőkepenzes

Helyben.»

szinte azzal a megjegyzéssel tett félre, hogy »vén Uhu»

Hirtelen egy négy rét összehajtogatott levél-lapon, melyet az ujságok közt talált, akadt meg a szeme.

Még az okulárját is a homlokára tolta fel, hogy jobban lásson.

— Mi a manó, egy boriteknélküli levél? — monológizált hangosan az öreg levélhordó.

Nos és mert nem volt boriteknében a levélke és czimezve is volt valakire, akinek bajosan kézbesíthető, tehát elolvasta. A levél így hangzott:

„A kis Jézuskának
a magas menyországba.

Kedves kis Jézuskám!

Azt mondják, hogy holnap, szent karácsony estéjén szállsz le a mennyekből és bejárod a kis várost is . . .

Arra kérlek tehát igen szépen, hogy jöjj mi hozzánk is. A kert-utcában lakunk, 480-ik házszám alatt, egészen közel az éghez, egy kis padlásszobácskában. Apa, mama és én.

Mi nagyon szegények vagyunk! Szegényebbek, mint a koldusok.

Apa nagyon beteg és néhány nap óta a mamának is nagyon fáj az uja és nem tud varrni a gépen. En még kis fiú vagyok és írni és olvasni tanított a mama engem, mert iskolába nem járhatok.

Oh kedves kis Jézuskám! Egy falatka kenyér sincs a háznál és hideg is van minálunk, nagyon hideg. A kis olajmécis is csak pislogva ég és olyan sötét a szoba, mikor nem ragyognak a csillagjaid . . .

En nem akarok semmit. Csak a papának hozzá jó egészséget és a mamának egy nagy cipő kenyeret, meg egy kis fát és kevéske pénzt.

Igérem neked, hogy mindig jó fiú leszek. Gyere kérlek, oh gyere, csak mielőbb mihozzánk!

Ugy-e, hogy eljössz, kedves kis Jézuskám? Naponta imadkozom hozzád és vagyok a te

Dódikád,

a Jónás Péter fiacskája.»

Az öreg Burkhardt jóságos szeme könnyel telt meg mikor ezeket elolvasta.

Azután nem igen gondolkodott, hogy mit cselekedjék, de egyszerűen Jónás Pál ujságjába toltta be a levélkét.

— Meglássuk, hogy mit szól hozzá a vén Uhu — mondá mosolyogva. És ott hagyta a postahelyiséget.

Azután elballagott a kert-utcába és egy cipőkenyeret, meg egy csomó fát tett le Dódikáék ajtaja előtt.

— Így la! Most én lennék a Jézuska vagy mi? — Megelégedetten nevetett az öreg postás és lesompolygott a rozoga lépcsőn . . .

Az irgalom és igazság eltűnésének gyászos korszakai alatt csordultig telt meg az emberi szenvedések pohara. Az élet nyomorúságainak terhe alatt megroskadt világ epedő fohászokat küldött az eget magassága felé, vajha jönne már a Szabadító, egy új nemzedék atyja, a ki végre megtalálná és erőteljesen megragadná az emberi szívet, melyet eddig hiába keresett az isteni irgalom; és a ki fényesebb szövétneket gyujtana az emberi észnek, melynek eddig hasztalan kínálgatta a világosság mécsét az isteni igazság.

Az epedve várt Szabadító megjött, a testté lett Ige személyében. Általa az isteni irgalom a résztvevő szeretet képében jelenik meg, az isteni igazság pedig az oktató példa tényeiben.

S a mit eddig hiába keresett a szánakozó isteni irgalom, az emberi szívet most már megtalálja és meghódítja a résztvevő isteni szeretet irgalma. A kire eddig hasztalan szórtak fény sugarakat az anyagi világ fényforrásai, az emberi lelket most már megvilágítja az Isten-ember magasztos életpéldája.

Az irgalom és igazság beköltözködnek a társadalomba, találkoznak az emberben, a kinek szíve-lelke évezredek óta olyan volt, mint egy elbitorolt és kirabolt szentély.

Az irgalom orvosságával és az igazság fátylójával kezében megy már az ember az élet ösvényein. Megy biztos irányban, nem bolyong, nem tévelyeg többé, s a merre megy, a merre felé szenvedést talál, ott gyógyít, hegeszt, enyhít az irgalom balsamával. Fátylójának fénye fennen lobog és vezeti őt a polgárosodás pályáin, melyeket most már nem fog eltorlaszolni eltemetett kulturák romjaival a társadalmi rend bosszú nemtője, mert van már csodaszerünk a társadalom sebeinek orvoslására: isteni irgalom, emberi szívekben.

Az irgalmasság cselekedetei és az igazság szeretete kibékítik az embert az Istennel, a kinek igazsága csókot vált az irgalmas és igazságos ember békéjével.

Találkoznak karácsony szent ünnepén minden emberben az irgalom és az igazság, hozzanak békét az emberi szívnek s ezzel a békével váltson csókot az Isten igazsága. Hogy hátaltelt szívvel rebegehessük ezen a szent béke-ünnepen a zsoltáros gyönyörű szavait:

„Az irgalom és igazság találkoznak; az igazság és béke megcsókolják egymást.”

A gyűlölet áldozata.

Karácsony hetében bucsuzott el dr. Kramolin Viktor volt főispán a vármegye székhelyétől. Megtette látogatásait és bucsuzó küldöttségeket fogadott. Válaszaiban, melyeket az egyes küldöttségek bucsuzóira adott, inkább a lemondás, mint a keserűség hangja esendült meg.

Belsejében a megtatlankodás érzése élhet, de ennek nem adott kifejezést, egyéni indulatai felett uralomra emelte a nyugodt önérték méltóságát. Távozik helyéről s a távozás fajhat neki, mert ambícióval dolgozott nagy kihatású munkakörében, és mert nem érdemelte meg, hogy onnet eltávolítsák. De azért parányi oka sincs neki arra, hogy magát tönkre tett embernek tartsa. Ezt ugyan el nem érték az ellenségei. Nem megverve, szellemi képességeire megaláztatva, nem megbecstelenítve távozik a főispáni székéből, nem is mint hajótörött ember, a kinek a sajkáját az anyagi romlás szirtjei felé úzik dühöngő szelek.

Szellemi képességeiben senki sem csalódott, azoknak fénye a főispáni állás magaslatain meg nem törött, hanem inkább sokoldalú világosságának sugaraiban tűnt fel. Becsülete, tisztessége intakt, anyagi existenciája cseppet sem kétség. A társadalmi rang és méltóság útja is nyitva áll előtte, mert Kramolin nem félkegyelmű ember, a ki ha megszűnik főispán lenni, megszűnik egyúttal szerepet vinni a társadalomban, elveszti személyi jelentőségét és a köznapi emberek tömege közé ekeltek be.

A távozó főispán csupán egyéni képességeivel, aránylag fiatal korban a bírói pályán előkelő állásba küzdötte fel magát, jogi tudásával,

kiváló szóbeli tehetségével széles körben hírnévre tett szert, szigorú kötelességérzetével feljebbvalóinak becsülését vívta ki magának. Ennyi egyéni kiválóság birtokában nem lesz nehéz Kramolinak visszavívni azt a társadalmi pozíciót, melyet most ideiglenesen elhagyni kénytelen. Magyarországon ezidő szerint a politikai alakítások a tehetséges és tisztességes jellemű férfiakra nézve nem kedvezők. Tucat emberekre van most szüksége az uralkodó politikai rendszernek, és vak eszközökre, a kik mindegyike jók és bármire kaphatók.

De hát hála Istennek van a politikai téren kívül még más érvényesülési kör is, melyben a jó munkások nem csak hasznos tevékenységet fejthetnek ki, hanem magas társadalmi állásokba is emelkedhetnek és a hazai közéletben vezérszerepet vihetnek. Ilyen a bírói pálya is, melyen egy olyan kiváló jogi kapacitás, mint dr. Kramolin Viktor, gyorsan haladhat előre a magasabb rangfokokhoz vezető útján.

Nincs e szerint szeméremi tragikum sem Kramolin bukásában, ha ezt a bukást a volt főispán személyes szempontjaiból bíráljuk.

Van azonban nagy szomorúság, gyászkeretbe illő keserv ezen bukás körülményeiben.

Kramolin ellen a feneketlen személyes gyűlölet dolgozott, az villogtatta ellene, az fente a bosszú fegyverét, melylyel végre le is terítette. A gyűlölet a legnemtelenebb, leggonoszabb és legembertelenebb szenvedély, melyet a keresztény erkölcs tan elítél, tilt és megbélyegez, a keresztény társadalom pedig még a magánéletben is üldözi azt, és kiirtani törekszik. A nyilvános életben még szigorúbb megítélés alá esik az emberi szívnek ez az elvadulása.

Minden művelt társadalomban a közvélemény megvetéssel sújtja azokat, a kik politikai ellenfeleik ellen személyes gyűlöletből a bosszú fegyvereit használják. Angliában örökre lemettelenné teszi magát a politikai közéletnek az az embere, a ki akár sértett gögből, akár nagyravágásból, vagy hatalmi féltékenységből személyes hajszát indít valaki ellen, hogy őt politikai állásából kivesse. Parnell a nagy agitátor óriási népszerűségét akkor veszítette el honfitársai körében, midőn Gladstone és kormánya ellen a személyes gyűlölet fegyvertárából szedte elő lövegeit. Pedig Parnell politikai szenvedélyek tüzeltek, azok hajtották őt a személyes harcba, melylyel magát az irlandi közvélemény szemében megbélyegezte.

A hol csak egy keveset adnak még a politikai tisztességre, ott a személyes gyűlölködést maga a politikai társadalom kirekesztetlenül üldözi,

A reménytelenség ott van a tekintetében, midőn sötét szejéit férjére szegezi.

— Éhes vagyok, nagyon éhes — mondá Dódika, aki felébredt.

— Nem marad más hátra, mint koldulni menni — mondá az anyja és ki akar lépni az ajtón midőn a küszöbön megpillantja a fát és a kenyeret.

— «Egészségtekre váljék!» — rá volt írva egy cédulára, mely a kenyérré volt téve.

— Oh, fizesse meg a jó Isten — mondá örömtelt hangon a szegény asszony.

— Jézuska küldte — dicsekedett Dódika és örömtől sugárzó arccal ugrált a kis szobában.

Az anyja gyönyörrel metszette fel a kenyeret, s mihamar vigan pattogott a tűz is a kis pléhkályhában.

A csillagok is kíváncsian bujtak ki egyenkint. És nemsokára valamennyi beragyogta a padlás szobácska jégvirágos kis ablakát...

Nyílik az ajtó és az öreg postás lép be a meleg szobácskába és átad az asszonynak egy levelet.

Az asszony a pislogó mécs világa mellett elolvassa a címet:

»Dódikának
Jónás Péter fiacskájának.«

II.

A 480-ik számú házban, N. városkában, egy kis padlásszobában, kendőke és párnákba beburkolódzva ült Jónás Péter betegen.

Olyan fiatal volt még, tán vagy 28 éves csak. A törékeny gyenge alak, a beesett nagy kék szem, a fénytelen tekintet, mély részvételt keltett.

Előbb ragyogott e szempár az életkedvtől, de most... Azelőtt ruganyos, karcsú alak, most magában összeesett. A holló fekete hajban most ezüst szálak...

Egyenkint jött a három szomorú társ: A szerencsétlenség, a betegség és a nyomor.

És hozzá szegődtek s lerántották a lábairól... Szomorú tekintete végig siklott a szegényes, rideg és hideg kis szobácskán, mintha csak azt akarta volna mondani: remélhető-e a teljes egészség visszatérte ilyen körülmények közt?

Azután aggodalmasan nézte a kis fiút, aki egy széken aludt el, az asztal mellett. Szép szőke fiúcska volt.

Esteledett. A kietlen szobácskára sötétség borult. A halavány, csinos képű, barna fiatal ember nem vette észre. Hisz oly sötétek voltak gondolatai is, amelyekkel foglalkozott.

Teste most is rángatózik, midőn arra a

borzalmas napra gondol, mikor becsületét és hivatalát egyszerre veszítette el.

Néhány hónap előtt még könyvelő volt Jónás Pál üzletében. Jónás Pál a nagybácsija volt. Aki nagyban ellenezte házasságát egy szegény leánnyal.

Ő azonban szerette azt a jóra való szegény leányt és feleségül vette.

Azóta a nagybácsija rossz szemmel nézte.

Mert a gazdag nagybácsik semmit sem utálnak annyira, mint a — szegénységet.

Egy nap kenyéradója, Jónás Pál, gonosz mosolylyal két hamis váltót tett elébe és azzal állt elő, hogy ezeken ő hamisította volna az ő nevére szóló elfogadást. Jónás Péter csakhogy kövé nem vált...

Hasztalan bizonyította ártatlanságát.

Esküdzött égre, földre, mindenre, ami szent, hogy ő nem követte el a csalást. Jónás Pál nem hitte el és — elcsapta.

A lábbadozó beteg nagyot sóhajtott, mikor halkan nyílt az ajtó és nesztelenül lépett be a felesége. Egy jóképű, szép kis szőke nő, fiatal és halavány.

— A házi úr nem vár tovább és karácsony után az utcára tesz ki bennünket, ha addig nem fizetjük le a házbért — szólta az asszony.

szoktat, a kik vétkesek benne, elszigeteli, le-
szorítja.

Magyarországon tapsolnak a személyes gyű-
lölet politikusaiknak, meghódolnak előttük, ha célt
értek, erkölcsi nemtelenségén senki sem akad
fenn, mindenki természetesnek találja, hogy a
gyűlölet diadalt aratott az ártatlanság felett. A
politikai közérzetnek ez a nagy durvasága na-
gyon szomorú bizonyítékot szolgáltat a mellett,
hogy nemzeti jellemünknek egyik legfényesebb
tulajdonsága, az erkölcsi nemesség kiveszendőben
van, pusztul a liberalizmus durva önzésének nyo-
mása alatt.

Tapsolni fognak a nyitrai vármegyeházon
Kramolin Viktor utódjának. Örülni fognak a gyű-
lölet diadalának, kárörömmel fognak ujongani a
gyűlölet leterített áldozata felett.

Gyűlöletben fogant, ármányos gonoszságban
született érátlól, mi jót lehet várni? Ebben rejlik
Kramolin bukásának gyászos keserve. —y.

Felhívás Nyitrai megye hazafias közönségéhez.

A fővárosban élő nyitrai megyeiek kört ala-
ptottak, a melynek életrevalóságát a körülmé-
nyek igazolják, mert célja a haza, és közvetlenül
pedig Nyitrai megye érdeke. Éreztük, hogy szük-
ség volt rá. Az eszme már régen él a fiatalság
lelkében. Kétszer volt alakulóban hasonló kör,
de mert a megye társadalmi életében nyilván-
való körülmények által megszabott célját a kez-
ményezők mindaddig felismerni és szabatosan
kijelölni nem tudták, a kör meg nem alakulha-
tott, de a gondolatok felszínre hozása és vita-
tása a mi körünk alapításának utját egyengette.

Beláttuk, hogy a célt a haza és a megye
együttes érdeke szabja meg. Megyénk társa-
dalmi életében oly jelenségeket észlelünk, melye-
ket mi, mert a fővárosban általános szempont-
ból könnyebben megítélünk és áttekintünk —
szó nélkül nem hagyhatunk. Látjuk, hogy a
nemzeti törekvés ellenére idegen törekvéseket
szolgáló áramlatok tért hódítanak a megyében.
Ezek ellen nem akarunk nyílt támadást intézni,
de romlást okozó hatásukat nemzeti érzésünknek
és a megyéhez való tartozásunknak bevallásá-
val bémítani akarjuk. A körnek politikai célja
nincsen és semmiféle érdekcsoportnak szolgálá-
tában nem szegődik, mert ezeket a kulturális
nemes intencióival összegegyeztetni nem tudja.
Bevonja az egyetem és a főiskolák hallgatóit,
úgy mint a különböző életpályán működőket a
haza és a megye szolgálatában. Casino jellege

nincsen, azért a létező megyei körök között a
maga nemében egyedül áll.

A hathatósan működő FMKE hazafias
egyesületnek a mi körünk segítségére lehet, de
nem versenytársa; mert a mi egyesülésünk első
sorban az együvértartozásukat és együttérzésü-
ket dokumentálja. Azt a hazafias célt tehát, a
melyet a FMKE zászlajára írt, oly módon támo-
gatja, hogy az idegen eszmék titkos hűveivel
szemben hazafias érzését minden uton-módon
nyíltan kifejezésre juttatja.

Tesszük azt azzal a lelkesedéssel, melyet
az otthon emléke táplál bennünk, azzal a rokon-
érzéssel, mely bennünket az otthonlevőkkel ösz-
szefűz.

Az hozott össze bennünket, hogy nyitra-
megyeiek vagyunk. Törekvéseinknek hatása le-
gyen a megyében ik.

Első kívánságunk, hogy az egyesület fen-
maradjon, a miért is a rokonérzést ápolni kí-
vánjuk.

A kör tagjai a kör helyiségeiben otthon
találnak, a nyitrai megyeiek szíves vendéglá-
tást.

A szegénysorsú törekvő fiatal emberek
anyagi segélyezést. A tanulni vágyó a felolva-
sásokon tájékozást nyer minden mozgalomról.
A megyébe végbemenő minden változást figye-
lemmel kísérünk. A kör tagjai közvetlen érint-
zésbe maradnak a megyével. Azt a kör belső
életéről, munkálkodásának eredményéről értesíti.
Időnkint a megye különböző városaiban felolva-
sást tartani és a helyenként felmerülő kulturális
szükségleteknek és hazafias óhajoknak örökhöz
képest támogatói és pártolói leszünk. Így lesz a
körünk hatása a megye művelődésében a haza
javára.

A megyéhez való ragaszkodásunknak önzet-
len nyilvánulása ez, hogy e kört a jövő számára
megalapítottuk.

Nemes célunk elérésére azonban segítségre
van szükségünk, erőnket még gyengének érez-
zük. Kérjük azért az eszménkkel rokonszenvező
hazafiakat, hogy alapító és pártoló tagjaink so-
rába lépjenek és közös érdekeinkben erkölcsi és
anyagi támogatásaikkal segítségünkre legye-
nek!

Vegye ki mindenki részét abban a munká-
ban, a melyre a kör e megye dicsőségét tartva
szem előtt, hazafias lelkesedéssel vállalkozott.

A nyitrai megyeiek köre.

Ujdonságok.

**A püspök úr legújabb körlevelé-
ben** értésére adja a keresztény kath. híveknek
hogy a pápa ő szentsége január 1-ére, vagyis
újév napjára, mely péntekre esik a jövő héten,
általános felmentést adott a bűjtől.

Eljegyzés. Dr. Pongrácz Gyula, krom-
pachi vasgyári orvos f. hó 26-án tartja eljegyzé-
sét Mercader Nellike kisasszonnyal, Mercader
Ede nyitrai takarékpénztári vezértitkár kedves
leányával.

Elöléptetés a vármegyénél. Nyitra
vármegye főispánja Doboly Dániel II. osztályú
irodatisztet, aki 27 év óta szolgálja a vármegyét,
I. oszt. irodatiszté; Hajnal Tivadar I. oszt. irno-
kot II. oszt. irodatiszté; Kantor Rezső II. oszt.
irnokot I. oszt. irnokká a központba; Reményi
Károly vörösvári segédjegyzőt volt alszámvevőt
járás irnokká Holicsra nevezte ki. — E kineve-
zéseket még dr. Kramolin Viktor főispán eszkö-
zölte. Jellemző, hogy két évi főispánsága alatt
sok, azelőtt mellőzött egyén lépett elő. Alatta az
előléptetések csak érdemes egyéneket értek. Bátor-
ran mondhatjuk, hogy a kezelő és segédzemély-
zet dr. Kramolin Viktor főispánban pártfogóját
veszítette el.

Áthelyezés. Vármegyénk főispánja Ba-
logh Gyula járási irnokot Holicsról a központba
helyezte át II. oszt. irnoknak.

A nyitrai kath. körben, vasárnap
Hevera János segédlelkész úr tartotta az utolsó
ádventi felolvasást. A vallásról, erről a mindenkor
aktuális kérdéssről értekezett, s majd a történe-
lemből, majd pedig az embernek benső valójából
merített érvekkel bizonyította meggyőzően annak
szükségességét, úgy az egyén, mint a család és a
társadalom életében. Előadása mindvégig érdekes
és tanulságos volt, s gyakran szakította meg a
helyeslés, különösen, amikor a köznapi életből
merített szellemes példákkal világította meg álli-
tásainak igazságát. Az énekkar pedig két gyö-
nyörű énekarabot adott elő a megszokott sza-
batossággal.

Kitüntetett fiatal nyitrai művész.
Mint értesülünk gr. Kielmanseggné és Metternich
Paulina hercegné szül. Sándor grófnő protektor-
rátusa alatt egy nagyszabású jótékony célú hang-
verseny rendeztetik Bécsben f. hó 26-án, melyen
több kiváló művész között városunk szülöttje
Szántó Jani is közreműködik. Örömmel regisztrál-
juk ezen hírt, mert ezzel a nálunk is előnyösen
ismert fiatal hegedű-művész először lép fel Bécs-
ben a nagyközönség elé és bizonyára dicsőséget
szerzend a magyar névnek.

— Válasz a Jézuskától — mondja a hét
éves kis fiúcska és megcsókolja a levélkét, me-
lyet az édes anyja átnyújt neki. Azután han-
gosan olvassa:

«Kedves Dódi! »

Szent karácsony estéjén hozzád is el fog
jönni a Jézuska, a mit válaszként a levedre
veled tudatok.

Elofvasta ezt biz tizszer is egymásután a
kis Dódi, mielőtt álomra hajtotta volna szöke
fürtös fejcskékét, pedig csak az öreg postás
írta és nem is a Jézuska, mint azt Dódi gond-
olta.

Holnapra várja tehát a Jézuskát, még az
álmában is várja...

III.

Midőn az öreg Jónás Pál az ujságot a levél-
hordótól átvette, olyan rosszkedvű volt csak,
mint rendszeren, mióta az üzletét másnak adta el.

Pedig hát oly sokat remélt a jó postás az
«Uhu»-tól a mai napon...

Jónás Pál, a tőkepénzes a «feketénél» bon-
totta fel az ujságot, mely egy politikai napilap
volt és hátulról kezdte azt olvasni az apró hir-
detéseknél, mint afféle aglegény, aki unatkozik.

Azután tért át csak az «Ujdonságok» ro-

vatára és megdöbbenve olvas egy váltóhamisítási
históriát. A végén pedig az áll:

«A vétkes töredelmes vallomást tett és
elmondta azt is, hogy ő volt a bűnös, nem
pediglen a könyvelő Jónás Péter, akit annak
idején váltóhamisítással gyanúsítottak és hogy
ő írta volt a váltókra Jónás Pál nevét, akinél
akkoriban, mint irodaszolga alkalmazva volt,
stb.»

— Ártatlanul elítélve — hörgött az öreg.
— És én fosztottam meg a becsületétől és hi-
vatalától szegény ártatlan rokonomat, borzasztó!
— sopánkodott tovább az öreg.

Ekkor átlapozta a lapot és meglátta a le-
vélkét, a melyet az öreg Burkhardt csempé-
szett bele.

— Hát ez mi akar lenni? — kérdi bambán.

Elofvasta. És midőn készen lett vele, va-
lami halatlan dolog adta elő magát: a vén
uzsorás, az öreg «Uhu» — sirt.

— Szégyeld magad öreg Pál, hogy úgy
pityeregsz, mint egy pólyás gyerek, te vén
sziklaveréb, te! — morgott az öreg ősz kecske-
szakállába.

No de azért csak egyre hullottak a könyvek
az öreg szeméből és ő le sem törölte őket bar-
rázdás arcáról.

Jól is tette, hogy nem törölte le. Vannak
olyan könyvek is, melyek ragyogóbbak, mint a
gyémánt, szebbek, mint az igazgyöngyök. És
ezek a részvét könyvei...

Egyet gondolt, azután hirtelen felállt és
magára kapkodta kabátját, kalapját, reszkető
kezeivel fogta az ezüstgombos botját, a midőn
találkozik az ajtóban a levélhordóval, aki egy
csomagot hozott.

— Kapóra jön vén postagerle — mondá,
és leülve az íróasztalhoz, hamarosan néhány sort
írt egy angyalkás, aranyszélű levélpapírra, me-
lyet aztán egy rózsaszínű borítékba tett be. —
Mégcimezve, átadta a postásnak, hogy csak
vigye gyorsan oda... Megértette?

Hogy megértette-e? De meg ám, és repült
vele...

IV.

Beköszöntött a szent est. A padlás szo-
bácskában néma csend honolt. A házaspár szo-
morúan néz egymásra könytelen szemekkel.
Ajkuk nem nyílik többé panaszra. Határtalan
nyomor környezi őket.

A talányszerű módon juttatott kenyérnek
a maradéka az asztalon hever. Az utolsó da-
rabka fának az üszke pislog a kályhában. Boru-
rusan ég a kis olajlámpa. Vastag jégkéreg bo-

Bucszás a főispántól. Nyitravármegye tisztikara f. hó 22-én délelőtt 10 órakor Markhot alispán vezetésével elbucszott Dr. Kramolin Victor főispántól. Markhot Gyula a tisztikar nevében köszönetet mondott Dr. Kramolin Victor főispánnak, hogy két éven át tőle oly szeretettelben s jószágban részesültek, s a vármegyei tisztikart a főispán kegyes emlékezetébe ajánlotta. — Dr. Kramolin Victor főispán meghatottan nyugodt hangon megköszönte a vármegyei tisztikar eddigi támogatását és személye iránti tisztelet és ragaszkodását. En — ugymond — távozom e helyragaszkodástól. Az igazság, hogy az önök szeretetét és a vármegye közönségének osztatlan bizalmát bírtam; én akivel csak tehettem, igyekeztem jót tenni és tudva és akarva senkinek rosszat nem tettem. Nagyon köszönöm uraim szives megjelenésüket, s arra kérem az urakat, tartsanak meg engem becses emlékezetükben. Ezután a tisztikar mindegyikével kezet fogott. A tisztviselők arcán meglátszott, hogy Dr. Kramolinban nemcsak főispánt, de jószágos pártfogójukat veszítik el, mindegyiknek arcán ott állt a mély meghatottság kifejezése. A főispán, midőn mindegyik tisztviselővel kezet fogott, annyira meg volt hatva, hogy minden férfias önuralom dacára szempillái megteltek könnyekkel. E könnyek sokat jelentenek. — Nem tudjuk, nem fogjuk-e majd többen könnyezni Dr. Kramolin Victor főispán távozása miatt. A vármegye közönsége a veszteséget majd csak akkor fogja érezni, amidőn már Dr. Kramolin főispán megszűnt. A jószág, a szerepség, a mindenki irányában való jóindulat tartozik legfőbb személyes tulajdonságai közé. Ez emberben a gőgnek, a büszkeségnek, a rosszakaratnak legparányibb része sincs meg. — Nyitra város közönsége f. hó 23-án bucsuzott el a főispántól. Faschler Ferenc postármester melyen meghatva mondta igen szép bucsubeszédjét. Mire dr. Kramolin Viktor rövid válaszában megköszönte a város közönségének őszinte ragaszkodását. Tudóstónk oda nyilatkozott, hogy meg ilyen bucsuzást életében nem látott. A küldöttség tagjai annyira meg voltak hatva, hogy alig maradt szem szárazon. (Mikszáth Kálmán azt mondja a főispánokról megjelent legújabb tárcájában, hogy a vármegye csak kétszer örül a főispánnak, t. i. mikor jön és mikor — megy. Ez esetben azonban nincsen igaza az ötle-tes palocnak: mert mi nem örültünk Kramolin Viktor jövetelének, mert nem ismertük. És uti figura docet, még kevésbé örültünk távozásának, mert megismertük Szerk.) E meghatottság jele annak, hogy úgy a város, mint a vármegye közönsége meg fogja érezni, hogy dr. Kramolin Viktor főispánban oly egyént veszített, aki egész odaadással szolgálta a vármegye s a város közönségének érdekeit.

ritja be a kis ablakot. — No, és az ünnep után még így sem lesznek. Szegények! Tompán hallatszik fel az utca zaja Gyors léptek dobogása a fagyos kövezeten. Kocsirobaj. Haza siet mindenki. Haza vágyik ilyenkor az ember. Mert kinek-kinek van karácsonyfája, Másoknak pedig más öröme e szent estén. Igen e szent estén! Még jobban nehezedik rájuk a nyomasztó gond, még jobban érzik az éhséget, a hideget, a nyomort. E borzalmas csendet megtöri a kis Dódi, aki a padlás ablakocskából beszélget. — Oh, édes züleim, ha látnátok, milyen szép karácsonyfá! Ragyogó, mintha csak aranytóban fűrésztöttek volna. Mindjárt itt lesz a Jézuska! Mondá a fiucska és lent termett a szobában. — Azután letérdelt és összekulcsolva apró kezeit, hangosan kezdte imádkozni a *Miatyánkot*. A bánatos szülők önkénytelenül szintén összetették kezeiket és az Istenbe vetett bizalommal elmondták az Úr imáját. És annak az áhitattal elmondott Miatyánknak csodás hatása volt. — A régi jó Isten él még! — ujongott a szívük és a szívükben fénylett egy új reménység. — Igen, a régi jó Isten él még és el nem hagy bennünket — reménykedtek mindaketten. És ép jókor betoppan az öreg postás az angyalos levéllel. — A fiú a rozsapiros borítékot megpillantva, örömtelt hangon kezd kiabálni:

Adakozás a felsőbb leányiskolai ifjúsági segélyező-alapra. (Folytatás.) Utolsó közlésem óta adakoztak: Nemcsék Ferenc kanonok 10 k., Boxhorn Elza kisasszony 15 k., VI. o. tanuló 3 k. 20 f., N. N. 50 k. = 78 k. 20 f. *Az előbbi gyűjtéssel 1641 k. 74 f.* Folyton kérem a tanúgy nemes szívű barátait, ne feledkezzenek meg róluink s jószántukból toladokás nélkül is, segítsenek meg adományokkal, a fontos ügy megérdemli. *Dudák János dr. igazgató.*

A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület f. hó 18-án tartotta meg Nyitrán őszi rendes közgyűlését, melyen az egyesület tagjai a rossz időjárás és járhatatlan utak dacára feltűnő nagyszámmal jelentek meg. A közgyűlésen elő lett terjesztve Darányi volt földművelésügyi miniszternek bucsuzó, Tallián új földművelésügyi miniszternek beköszöntő leirata. Az egyesületi közgyűlés megállapította a Darányihoz intézendő bucsuirat s a Tallián miniszterhez intézendő üdvözlőfelirat szövegét. A bucsuirat markans vonásokkal mutat rá a távozó miniszter tevékenységének nagy arányaira a magyar föld és magyar gazdaközönség nagy veszteségére s a legmelegebb hangon bucsuzik a volt minisztertől. A közgyűlés ezután elfogadta a választmány javaslatát: Zselénszky Róbert gróf és Makfalvy Géza üdvözlése, az egyesület elhunyt jeles tagja Gaffor Elek emlékének megörökítése, a szövetségi nagygyűlésre kiküldött egyesületi képviselők jelentése és a nagygyűlés javaslataihoz való hozzájárulás iránti szabályzat elfogadása, a jövő évi munkaprogramm és költségvetés megállapítása több folyó ügy tárgyában. Az egyesületnek jövő évi legfontosabb teendője lesz: a vámszövetség, vámtarifa és kereskedelmi szerződések nagyfontosságú ügyeinek figyelemmel kísérése, az értékesítés ügyének felkarolása. A közgyűlés barátságos társas ebéd fejezte be a „Szarvas“ szállodában.

A nagytapolcsányi kath. legényegylet december hó 25-én, 27-én és 1904. év január hó 1-én saját otthonában jótékony célú karácsonyi ünnepségeket rendez. Belépti-díj: a négy első sorban 2 kor., a többi sorokban 1 kor. A felülfizetéseket és a befolyó egész jövedelmet az egyesület „üres pénztárának“ megtöltésére fordítjuk, a melyre a jó szívű közönség figyelmét ezennel a legnagyobb tisztelettel föl hívjuk. Az előadások kezdete este 7 órakor. Folyó hó 25-én szürene kerül: *A mi föntart minket.* Karácsonyi életkép az iparos világból 3 felvonásban Irta Erdősi Károly. Egyesületünk jóbarátainak szives tudomására adjuk, hogy a karácsonyi ünnepek után is folytatjuk a tanító urak szives közreműködésével vasárnapi előadásainkat. Ezen előadások kezdete ezentul is esti 6 órakor

— A Jézuskától! A kis Jézuskától. Eltálatla.

„Kedves Dódikám!

Én nem jöhettek, de oda lent vár a kocsi. Az öreg famulusom elvezet benneteket oda, ahol engemet is fogtok találni.“

Ez volt a levélben megírva.

A hét éves kis fiú maga olvasta fel és kis szive dobogott mellette a túlradó örömtől.

A szülők nem tudták mire vélni a dolgot. De mielőtt még felocsudtak volna titkos kábultságukból, immár ott ültek szemközt Dódikával és az öreg levélhordóval egy üveges batárban, mivel a vén „posta-gerle“ úgy elbánt velük, mintha csak gyorsszállítmányú postacsomagok lettek volna.

A velük tovarobogó fogat megállt a főtéren egy csinos, emeletes ház előtt. Kiszálltak. Egyszerre az „Uhu“ kitárt karjaiba... El se érzette őket többé magától.

Akkora karácsonyfát még nem látott Dó-dika, mint a milyen pompás a teremben fel volt állítva.

— Ni, a fa tetején ül a Jézuska — ujong a fiucska és gyönyörködik a sok drága ajándékban.

Pedig csak egy kis angyalka az, egy aranyos kis angyalka! Széles fehér selyem szállag van a két kezében és rá van írva szép aranybetűkkel:

„Miatyánk, ki vagy a menyekben...“

lesz. Külön meghívót nem bocsátunk ki. Belépti-díj nincsen. Folyó hó 27-én szürene kerül: *Az örökség.* Tanulságos és mulattató életkép az iparosvilágból 3 felvonásban. Irta Pokorny Emanuel. *Az igazgató úr.* Vigjáték 1 felvonásban. Irta Pokorny Emanuel. 1904. január hó 1-én, újév napján a legjobban sikerült szindarabok egyikét megismételjük. Utána kedélyes tea-estélyt rendezünk az egyesület javára. Ezen előadás kezdete esti 6 órakor lesz.

Talált dolgok. Folyó hó 17-én egy elemi iskolás fiú Freiszberger Viktor kereskedő boltja előtt 20 koronát talált, melyet jogos tulajdonosa a városi rendőrkapitányi hivatalnál átvehet. Ugyancsak a rendőrkapitányságnál átvehető egy fekete pénztárca, melyben egy darab zálogcédula találtatott. — Folyó hó 14-én Nyitra és Felső-Köröskény között Dr. Thuróczy úr kocsisa egy gesztenye-sziú vadászkutyát talált, melyet a rendőrség a városi gyepmester gondjára bízott, a kitől azt tulajdonosa kellő igazolás után átveheti.

A privígyei Casinó vigalmi bizottsága f. évi december hó 31-én Szilveszter estéjén műkedvelői előadást rendez. A rendezőség. Előadás után tánc. Kezdeté 7¹/₂ órakor. Helyárak: 1. 2. 3. sor és oldalások 2 kor., további sorok 1 kor. 50 fill., állóhely 1 kor. — A tisztá jövedelem a Casinó felszerelési tárgyainak beszerzésére fordítatik. Szürene kerül: „A páholy“ Laufs Károly és Kraatz Kurt 3 felvonásos bohózata. Szerepelnek benne a következő hölgyek és urak: Mattyasovszky Lipót, Somogyi Sárika úrh., Gyurcsányi Ar. úrh., Gyürky Irmuska úrh., Rudnay Miklós, Kmethy Tilus úrh., Kmethy István ifj., Zöld Ferenc, Nürnbergger Vilmos, Kozderka Erzsike úrh., Szlavicska József, Hajek Pálné úrh.

Lopás. Molnár N. mérnök cselédjánya, midőn f. hó 18-án reggelre szellőztetés végett két párnát kitett a szoba-ablak ráccsaira, rövid egy óra múlva a párnáknak lába kelt. A tettest a rendőrség nyomozza.

Egy tutaj története. Ki ne emlékezne vármegyénkben Rákosi Jenőnek mult nyáron tett utazására a Vágon? A jeles tollu fró Rózsahegyen többet magával kibérelt egy tutajt és azon uszott le egész Kamocsaig (Érsekújvár mellett). A regényes utazásról annak idején egy szellemes tárcát írt izlettetőül a „Budapesti Hírlapba“ és egyuttal kilátásba helyezte, hogy külön könyvben fog róla elszámolni. — Nagy érdeklődéssel vártuk a munkát. B. Mednyánszky óta úgy sem akadt hivatott tollu ismertetője a regényes Vág-völgynek. És ki volna erre alkalmasabb, mint a humoros tollu Sipulusz, kinek egy kedélye, mint ötletes groteszk hasonlati országsszerte híressé tették nevét. Lázak kíváncsisággal lestük a munkát. Végre megjelent a karácsonyi könyvpiacra „Egy tutaj története“ cím alatt képekkel illusztrálva, az ifjúság számára. Tehát nem az, amit vártunk. — De elvégre is nem mi adtuk neki a tutajt, nem mi fizettük a költségeit, hanem ő maga: tehát azt írhat, és úgy írhat, amit és ahogyan neki tetszik. Ha nem lett belőle b. Mednyánszky, lehet magyar Jules Verne. De hát nem lett belőle Jules Verne, hanem magyar Tissot Victor. Erről az urról ugyan azt mondják, hogy bálna-vadászatot rendezett a Sahara sivatagában; vagy az északi sark körül oroszánok üldöztek és jeges-medvékre lövöldözött az Egyenlítő alatt csupa elszólásból.

A munka, mely földrajzi utmutatóul szolgálhatna az ifjúságnak a regényes Vág-völgyből, legkevesebbet tartalmaz éppen abból, amit a szerző tapasztalt. Pedig milyen remekül ért a tájfestéshez Rákosi, bizonyítja a Margit szikla-leírása; de Sztrechnótól egész Trencsénig nem lát a szerző a Vág-völgyben semmit, csak egy mondát jegyez fel a híresói barátról. Nem látja Nagy-Bittsét, nem Zsigmondházát, nem a fejedelmi megjelenésű vágbesztercei várat (Podhragy) a Podmaniczky-család ősi fészket. Ez rá nézve mind nem létezik.

Nem látja Csejthét, nem Temetvényt, mintha nem szűrtak volna szemét neki, mikor arra hajózott. A földrajzi összezavarodás már súlyosabb beszámítás alá esik. Eltekintve attól, hogy Budapestről *Ruttkán és Zsolnán* keresztül utazik Rózsahegyre (Igy nem lehet utazni Rózsahegyre.) nagy földrajzi képtelenséget mond — magyar szerző a saját hazájáról! — Vágújhelyt elhagyva még mielőtt Póstyént elértek volna balfele hegyek alatt egy hatalmas épületet vettünk észre. Jozsó (az egyik tutajos) rámutatott és mondá: *Illava* (!) — No már Jozsó ilyet nem mondhatott, mert az nem fogja keresni Illavát Vágújhely és Póstyén

átment „nemtelenes“ nézeteink túlzottak és sok tekintetben helyreigazításra szorulnak. Azt mondja a történet, hogy jobbara olyan mondva csinált nézetek ezek csupán.

Lássuk tehát a tényállást Acsády nyomán! Folytatólag beszélve Ferdinánd királyról, elsőben is kiemeli, hogy a bécsi politika — a megejtett osztozkodás után — lemondott Magyarország egységének visszaállításáról s száz esztendőnél hosszabb időn át föl sem vette többé számításába a török kiűzését. (199. l.) Ez ime szemrehányás akar lenni, pedig a történet tanúsága szerint jórészen igazságtalan. Mert vajjon ki vagy mi tette a Habsburgokat tehetetlenekké a törökkel szemben? A saját hanyagságuk talán? Nem. Hanem Zápolyay politikája megosztotta itt benn a nemzetet s hozta a törököt az országra, oda kün pedig a protestantizmus kötötte le a Habsburgok erejét, sőt folytatólag még a 30 éves háborút is rájuk zúdította. Hogy aztán ilyen körülmények között az ország egyesítésére semmit sem tehettek, nagyon természetes; de amint a protestáns háborúk ideje változott, mégis csak ők indították meg (1683) a töröknek hazánkba való kiűzését.

Hasonlóképpen vagyunk azzal az alkotmányellenes, vagyis az ú. n. német politikával, melyet Acsády szerint a Habsburgok a birtokukba jutott magyar országrészben I. Ferdinánd óta folytattak.

Nem mondom, hogy a mi jogunk szempontjából helyes volt ez a politika, de számbavéve az országrész akkori tényleges helyzetét s az összes körülményeket, olyan volt az, hogy emberileg szölv, könnyen meg lehet érteni, anélkül, hogy — legalább az első időben — a Habsburgok részéről irányunkban valami rosszakaratot kellene feltételeznünk. Ugyanis akármilyen idegen országnak az uralkodója lett volna akkor Ferdinánd helyén magyar király, nem hiszem, hogy valami sokkal jobb politikát folytathatott volna itt.

A tényleges helyzet t. i. ez volt.

A felosztás után — beszél Acsády 198. l. — a maga területét mindegyik fél (Ferdinánd, Szulejman és Izabella) külön övvel igyekezett biztosítani s várakkal, erődökkel oltalmazta a határszélt. A királyi vegeken (Ferdinánd részén) 1548-ban valami 26 ily erődítmény állt s mint-hogy nem csupán a mögöttük levő magyar földet, hanem a német örökös tartományokat is védtek, egyes véghegyek fentartásához Ausztria és Csehország is járult. Győr és Komárom, melyek főleg Bécs biztosítására szolgáltak, első rangú erősséggé alakítottatott át, melyben német őrség volt, német kapitányok parancsoltak. Ezzel s általában a reá is kiterjesztett bécsi kormányrendszerrel Ferdinánd király magyar területe főleg pénz-, hadügyi és gazdasági tekintetben egészen idegen befolyás alá került. Sőt a királyi terület általában megszünt öncél lenni, inkább határvidék volt az örökös tartományok megoltalmazására.

Eszerint tehát Ferdinánd része határvidék lett, megszűnt a régi Magyarország lenni. Erről pedig Ferdinánd tehetett a legkevésébbet, miután a többi elvitte tőle. Egész birtoka, egész magyar területe ugyanis csak a nyugati övből állott, melyből a török azután is hol itt, hol ott egy-egy foszlányt letepett, tehát olyanféle apró tartomány volt az egész, mely „kevés hasznot hajt, de annál több bajt és gondot okoz urának.“ (207. l.)

Már most hogyan kormányozta tényleg, és hogyan kormányozhatta Ferdinánd ezt az apró országrészt?

Acsády szerint a három részre oszlás első tizedében (1562-ig) Nádasdy Tamás volt nem az országnak, mint tévesen mondja, hanem csak ennek az országrésznek a nádora, mivel csak ez a rész volt Ferdinándé; azután a törvényeinkben ismeretlen királyi helytartó vezette a belső kormányzatot, de bécsi felügyelet alatt. A hadügynek a nádori szék üresedése idején magyar főközege egyáltalán nem volt s így az korlátlanul bécsi vezetés alá került. A többi régi magyar hatóságokat, a kancelláriát, az udvari főméltóságokat csak annyiban tartották meg, a mennyiben a császári rendszerhez illeszkedtek, míg az új penzügyi főhatóság, a pozsonyi kamara egyszerűen a bécsi főkamarának tartományi közegévé lett. A régi udvari méltóságok, a zászlósuri tisztségek megvoltak, de minden hatáskör nélkül. A régi alkotmányos intézményekből csupán az országgyűlés maradt meg. (207—8. l.)

Ezeket értjük a bécsi politikának meghonosítása alatt nem Magyarországon, hanem Ferdinánd országrészében. S ez képezi rendesen a panasz főtárgyát.

Azonban midőn ezt természetesen fájjaljuk, nem szabad ugyanakkor felednünk először, hogy ugyanazon időben a másik két részen is önálló

tartományi élet fejlődik ki s hogy János Zsigmond sem kormányozta Erdélyt Werbőczy Tripartituma szerint, hanem az erdélyi országgyűlések új szervező határozatai értelmében. Másodszor nem szabad felednünk a viszonyokat, melyek Ferdinánd kis jószágán éppen a két szomszéd behatása alatt kifejlődtek.

Acsády maga beszéli, hogy 1540 óta a király területén egyes urak féltelensége éppenséggel tűrhetetlen állapotokat teremtett. Valóságos háborukat viseltek egymás ellen, fosztogatták a népet, elfoglalták a nemesek jószágait. Neveite a nagyok által felidézett bajt a „bujdosók“, a szegény legények elszaporodása is. Ezek olyan nemesek, leginkább egy telkesek s más kisbirtokosok voltak, akik török uralom alá jutó falvakból királyi területre menekültek. Veszélyeztettek a közbiztonságot s igazi csapásként nehezettek az amugyis száz sebből vérző országrészre. (210. l.)

S hogy a bomlasztási folyamat teljes legyen, mindennek tetejébe járult még a hitújítás. Ez időben, mint Acsádynál folytatólag olvassuk, már nemcsak Luther, hanem Zwingli és Kálvin tanai is elhatottak hozzáuk. A felekezetek e megszorodásával a politikailag szétdarabolt Magyarországon állandóvá lettek a vallási küzdelmek, mert minden felekezet legalább bizonyos területen, a városban vagy a községben kizárólagos uralomra törekedett s a lutheránus nemcsak a katolikusokat, hanem a kálvinistákat vagy unitáriusokat sem tűrte meg. Az új felekezetek ép úgy üldöztek egymást, mint a kath. egyház őket.

Ennek a következménye lett, hogy az országgyűlés többsége is mindinkább a hitújítás hatása alá került; az úrral pedig, ama jobbágy korban, jobbágyainak ezrei is ma katolikusok, holnap ismét lutheránusok lettek s megfordítva, már amint a földes urak nézete vagy érdeke magával hozta. Az országgyűlés tárgyalásaiban egyre több helyet foglalt el a vallásügy, sőt a viták egyre élesebbekké váltak és a küzdő felek között mindinkább oly gyűlölet kapott lábra, mely a politikai együttműködést csaknem lehetetlenné tette. (211. l.)

Nézzük már most Ferdinánd helyzetét ily viszonyok között. Ha rendet akart csinálni, vagy megbüntetni a garazdalkodókat, azok egyszerűen a szomszéd területre menekültek s pártfogásra találtak. Mi csoda tehát, ha a sok keserű tapasztalat bizalmatlanná tette a királyt s nem volt hajlandó, ama, különben más körülmények között egészen jogos, kívánságot teljesíteni, hogy feldult országrészében a magyar ügyeket kizárólag magyarok, magyar hatóságok intézzék? Lehet-e vajjon csodálni, amit Acsády szemere vet, hogy elhidegült magyar alattvalóitól s azt az ismételtent tett ígéretet sem váltotta be, hogy az év egy részét az országban tölti? (209. l.) Lehet-e csodálni, ha a pénz- és hadügyet bécsi befolyás alá helyezte? Ha a tapasztaltak után az apró es zavarral teli területét örökös tartományai módjára kormányozni igyekezett?

Igaz, hogy Ferdinánd megkoronáztatásakor a magyar alkotmány és a magyar törvények megtartására megesküdött; de akkor ám az egész országról volt szó, melyről azt tartotta, hogy Zápolyay ellenében őt illeti meg. Most pedig csak $\frac{1}{3}$ -da volt az övé, a többitől a pártoskodás fosztotta meg; vajjon ez a viselkedés, ez a beállott változás, emberileg szölv, nem ingathatta-e meg esküje megtartásának kötelezettségében? Vegyük tehát csak emberileg a dolgot s ha Zápolyay eljárásait menteni tudjuk, vajjon ugyanakkor miért kívánunk Ferdinándtól emberfeletti tökéletességet?

Valóban az elfogatlan történet — ama körülmények között — nem is dob követ I. Ferdinándra s a magyar országrészében lassan meghonosított német politikáját jó részben megbízhatatlan, garázdá alattvalói rovására írja, szölv belátja, hogy Ferdinánd helyzetében, ha csak az országrészt nem akarja eldobni magától, senki sem lett volna képes másképp kormányozni.

Ime az osztrák politikának nyitja Magyarországon, a történet okuyomozása és nem a meggyökerezett előítéletek szerint. Azért — úgy vélem — egy cseppet sem tévedünk, ha a felelősséget érte ráhártjuk az őskre, a Ferdinándkori magyar nemzedekre, mely szinte belekényszerítette Ferdinándot abba, hogy úgy kormányozzon, mint a hogyan kormányzott. És I. Ferdinánd meg, mint láttuk, úgy ahogy tisztelte a magyar törvényt, de következtek utána még rosszabb idők is; mert a két szomszéd miatt ezen királyi országrész alattvalóinak a hangulata, kivált a hitújítás meggyökerezésével, folyton ellenségesebb lett a Habsburg-királyokkal szemben. Dacra aztán természetesen még nagyobb dac következett, sőt I.

Lipót alatt, a török kiűzése után, már az egész visszahódított országra kezdtek ráhúzni az előbb csak a kis országrészben folytatott osztrák politikát. Vajjon azonban mindennek nem I. Ferdinánd alatt vetették el a magvát? S ha a csemetét egyszer elültetjük, mit csodálkozunk rajta, ha az aztán idővel nagy fává nő? Ha a rossz kezdetre még rosszabb folytatás következik?

Tény azonban, hogy már I. Ferdinánd alatt is szerte hangzott, hogy huncut a német; vajjon a tények ellenére honnan keletkezett ez az új hang már akkor? A Habsburgok ezen korai megvadásolásának a forrását is tisztán látjuk. Erdélyben János Zsigmond tűrte a hitújítókat s maga is unitárius lett. A török is egészen szabad tért engedett területén a hitújításnak, mely pár évtized múlva rendkívül elhatalmasodott. A törökföldi magyar lakosság Kálvin vallásához csatlakozott, katolikus csak itt-ott maradt magnak. Csak Ferdinánd király maradt katolikusnak s országrészében védte vallását; erős gátat vetett a hitújítás árjának. Ime itt a forrás! Ebből magyarázható a véghetetlen gyűlölet ellene az újítók részéről és inueu, az új vallások követői részéről, támadt az egész korszak történetének elferdítése is a Habsburgok rovására.

Ily körülmények közt halt meg 1564 jún. 25-én I. Ferdinánd s országrészében követte fia, Miksa.

Dr. Dudek János.

CSARNOK

Adatok

az egyházmegye történetéhez.

Nemsova.

Irta: Ch. J. dr.
(Folyt.)

8. *Simonovics Tamás Ferenc* 1675. tavaszán még Szkalán volt, u. év októberében már bolesói plebános. Itt 1691-ig működött, amikor ismét Nemsovára ment át. Itteni működése nagyon rövid volt, talán egy egész esztendőig sem tartott. Őszi verését jótékony célokra hagyta; utódja magához váltotta 29 frton, kitett pedig az egész 50 korecet.

9. *Szacsányi János* 1686. előtt F. Kocsócon működött, ebben az évben rövid ideig Szlopánán. Nemsovára 1692-ben jött, s 1703-ig maradt itt. Innen Kochanócra ment át.

Ki következett közvetlenül Szacsányi után, nem tudom; talán nem is volt plebános 1705-ig, mely időben, úgy vélem, a trencsényi jezsuiták vezették a plebániát. 1705. márc. 2-án Simonovics János dubnici plebános.

10. *Fabiány Mihályt* installálta a nemsovai plebániába. Úgy látszik Zay-Ugrocon kezdte meg lelkészi pályáját 1695-ben. 1703-ban Dezereren volt, 1705-ben Nemsovára jött. 1717-ben Nagy-Bitesére kellett volna mennie innen, de ez nem tetszvének neki, inkább Beckóra ment. Hajlott korára való tekintetből 1739-ben Chinorába lett áttéve. Meghalt 1750-ik év végén 80 éves korában.

11. *Ladislaides János* 1717-ben mint fiatal pap kapta e plebániát. De már a következő évben Kasszára ment át, innen 1725-ben Rajecre, Rajecről pedig 1735-ben Nyitrára kanonoknak.

12. *Gasparovics Márton* 1718—1735-ig. Nagyon tevékeny férfiú, a templom és a paplak körül nagy érdemeket szerzett magának. Itt fejezte be életét; különben nemsova előtt Misenben plebánoskodott vagy 2—3 évig.

13. *Jankovics István* Lednicen volt plebános 1731—1735., Nemsován 1735—1753; azután Ivánkára ment át, onnan pedig Domanizsra.

14. *Czingel Miklós* 1747. óta ivánkai plebános, 1753-ban Jankovicscsal cserélt, de egy év múlva elbocsátott az egyházmegye kötelekeiből.

15. *Kudolány György* Szoblahórol jött 1754-ben, meghalt itt Nemsován 1758. máj. 10-én.

16. *Kostyál János* mint csacai lelkész kapta Nemsovát 1758-ban, s 1773-ig működött itten; ez évben Rovnera távozott. Sok surlódása volt a trencsényi jezsuitákkal.

17. **Korpássy János** 1773—1776-ig, ekkor Turnára ment át.

18. **Rajcsányi Gáspár** trencsényi káplánból lett 1776-ban nemsovai plebános. Nagy jötevője volt úgy a templomnak, mint a plebániának is. 1800. végén Báauba ment, hol landeki prépost lett.

19. **Kerekes Károly** 1801—1806-ig, Orechóról jött, s innen Teplára ment át.

20. **Gyattal Antal** szül. Baában 1778. aug. 6-án. 1801-ben felszenteltetvén, Kiszuca-Ujhelyre jutott káplánnak, majd 1803-ban Dubnicra. Mint ilyen kapta a nemsovai plebániát 1806-ban. Meghalt 1851. dec. 19-én.

21. **Skrovdnek János**. 1851—1869-ig. Előbb Orechón plebanoskodott. Az ő idejében lett Nemsova a Vágoutúli trencsényi esperesi kerülettől elszakítva, s a pruzskaihoz csatolva. Megszűnt élni 1869-ben.

22. **Láng József** szül. Bécsben 1812-ben. Hét évi káplánkodás után 1842-ben Kis-Gradnát kapta, majd 1869-ben Nemsovát. Küzdelmes életét 1888. ki nov. 7-én fejezte be. Utódja

23. **Hreuszik Ferenc** esperes-bobothi plebániáról jött Nemsovára.

Pályázati hirdetés.

A nyitrai székeskáptalan gondnoksága alatt álló néhai Bartakovics Béla egri érsek családi alapítványában egy hely üresedésbe jött, és pedig évi 400 esetleg 320 kor. iskolai ösztöndíj alapítványban egy az alapító testvéreitől leszármazó fiú számára.

Az ezen alapítvány élvezését elnyerni óhajtó, keresztlevellel, 1-ső felévi iskolai és leszármazási bizonyítvánnyal felszerelt kérvényét 1904. évi február hó közepéig tartozik a nyitrai káptalanhoz benyújtani.

A nyitrai székeskáptalan.

Himző munkákra kiválóan alkalmas

Pfaff-varrógépeit

Pfaff-varrógépeit

ajánlja

SZLÁVIK KONSTANTIN
Nyitra, Plebánia-utca 4. szám.

A Pfaff-varrógépek — eltérőleg egyéb gyártmányoktól acél-alkatrészekből állanak az utolsó csavarig.

Erős anyagok feldolgozására mint ipari gépek első helyen állanak. Tartósságuknál fogva hosszú időre szóló írásbeli jótállást biztosítok.

Javításokat elfogadok.

Kiváló tisztelettel
Szlávik Konstantin
mechanikus, optikus.

8—10

Árjegyzék ingyen.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank
mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árforlyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városháztér 3. sz.

Kiadó lakás.

Egy ujonnan épített esinos lakás három, utcára nyíló szobával, konyha, élés- és fakamrával, külön feljártú padlással a gymnasium szomszédságában Piarista-u. 22. sz. a. 1904. május 1-étől kiadó. Bővebb felvilágosítást a kath. legényegylet másod elnöke nyújt. (Lakik: az alvárosi plebánián.)

KARÁCSONY 1903.

A legszebb és legcélszerűbb karácsonyi ajándék mindig csak egy izléses butor darab

marad, azért ajánlatos a

FRANKL ZSIGMOND

butorüzlet nagy kirakatait megnézni, hol szép és célszerű butorokon kívül még sok mindenféle nipp-tárgyak, függönyök és többféle dekoráció-darabok vannak elhelyezve.

WEIGL ANTAL

PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát, — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben egy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, reverendákat, címádkákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

VAJDA J. butorgyári raktára
NYITRÁN, Párutca.

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe ajánlom dús választékú, szilárd és modern stílű **háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből**

álló **RAKTÁRAMAT**

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, a képzelhető legjutányosabb áron, úgyszintén sajátkészítményű kárpitos-butoraimat.

Kiváló tisztelettel **VAJDA J.**

Kívánatra költségvetéssel és rajzokkal készséggel szolgálunk.

Szolid és pontos kiszolgálás!

Szolid és pontos kiszolgálás!

Előnyös tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönök!

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete a tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönökre nézve legujabban a következő rendkívül előnyös föltételeket állapította meg: =====

1. Kölcsönt ad már 300 koronától kezdve.
2. Kölcsönt ad kívánatra úgy, hogy a kölcsönvevő a teljes összeget kapja meg készpénzben leolvastva (s nem záloglevelekben).

3. Kamatok címén sem történik levonás, mert a részletek mindig félévénként utólag fizetendők.

4. A kölcsön fölvehető 20, vagy 30, vagy 40, vagy 50 évi törlesztésre, mely esetekben a törlesztési hányad (tőke és kamat együtt véve) 5-26%-8%-ig változik. Záloglevéli árfolyam szerint lehet kölcsönt kapni 4-90%-ra is.

5. A kölcsönt az adós bármikor fizetheti vissza akár egészben, akár részben, anélkül

hogy ezért külön díjat vagy térítést fizet csak köteles félévvel előbb fölmondani.

6. A becslési adatokat az intézet önmaga saját kölcségén szerzi be és csak a kölcsönvevő vonja le.

7. A jól fölszerelt kérvények nyolc nap alatt okvetlenül érdemleges elintézésnek nyernek.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete Nyitra székhelylyel egy vidéki képviselőt állított fel s ennek a szomszéd megyék határos területeire is kiható — vezetésével =====

MÉREY LAJOS nyitrai ügyvéd urat bizta meg, kihez a kölcsöntkérő ügyfelek teljes bizalommal fordulhatnak s tőle minden további fölvilágosítást díjmentesen nyerhetnek

**KISBIRTOKOSOK ORSZ.
FÖLDHITELINTÉZETE.**

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

Ré zg á l i c o t (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolesőbban szállit a

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.